

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Warszawa, dnia 2 września 2013 r.

DOOŚsoos.410.16.2013.JP-1

Pan

Dariusz Krzyżański

Dyrektor Regionalnego Zarządu
Gospodarki Wodnej

w Poznaniu

W związku z wystąpieniem RZGW w Poznaniu, zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz.1227 ze zm.), do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o zaopiniowanie projektu Rozporządzenia Dyrektora RZGW w Poznaniu w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Warty (dalej: Rozporządzenie) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przedstawiam następujące stanowisko.

Uwagi do projektu Rozporządzenia:

Sugeruje się zastąpienie używanego w: § 10 ust. 1, § 11, § 15 ust. 1 oraz § 16 ust. 1 sformułowania „ogranicza się” jednym z określeń: „zakazuje się”, „zabrania się” lub „nie dopuszcza się”. Z treści przywołanych przepisów wynika, że w istocie nie dopuszcza się realizacji określonych czynności (poza wyjątkami, określonymi w pozostałych przepisach) natomiast zwrot „ogranicza się” sugeruje, że czynności te są ograniczane w bliżej nieokreślonym stopniu, przez co wymowa przepisów nie jest jednoznaczna.

W nawiązaniu do § 4 opiniowanego projektu, zgodnie z którym pojęcia nie zdefiniowane w projektowanym Rozporządzeniu należy rozumieć jednoznacznie z ich znaczeniem stosowanym w ustawie Prawo wodne, sugeruje się rozwinięcie terminu „retencja gruntowa”. Termin ten nie został zdefiniowany w Prawie wodnym, ani nie posiada szerszego wyjaśnienia w projekcie. Realizacja postulatów zawartych w § 6 i § 11 projektu, odwołujących się bezpośrednio do ochrony tego rodzaju retencji przed nieuzasadnionym ograniczaniem może być, w związku z powyższym, utrudniona.

Proponuje się dodanie w § 3 projektu, bezpośrednio po fragmencie: „(...) na podstawie przepisów odrębnych (...)” zapisu „w szczególności dotyczących obszarów i gatunków chronionych”. Pozwoli to na jasne wskazanie, iż ograniczenia w korzystaniu z zasobów wód wynikają z obecności poszczególnych form ochrony przyrody, w tym gatunków zwierząt, roślin i grzybów objętych ochroną, w stosunku do których obowiązują zakazy m.in. umyślnego niszczenia, niszczenia ich siedlisk czy zmiany stosunków wodnych.

Należy również zauważyć, że w świetle zapisów § 14 ust. 1, dopuszczających w określonych sytuacjach pobory wód podziemnych dla celów rolniczych, potencjalnie możliwe jest pogorszenie stanu ekosystemów zależnych od tych wód. Ekosystemy te niejednokrotnie stanowią przedmioty

ochrony w ramach form ochrony przyrody. Negatywny wpływ może wyrzucić nie tylko stałe, lecz także okresowe obniżanie zwierciadła wód podziemnych, co może mieć miejsce np. w wyniku poborów do celów nawadniania w trakcie sezonu wegetacyjnego. W związku z powyższym postuluje się uzupełnienie § 14 poprzez wskazanie, iż korzystanie z zasobów wód podziemnych w przypadkach określonych w omawianym przepisie, powinno podlegać ograniczeniom, wynikającym z przepisów dotyczących form ochrony przyrody.

Wątpliwości budzi wartość przyjętego w § 17 ust. 2 projektowanego Rozporządzenia dopuszczalnego współczynnika śmiertelności ryb, nie przekraczającego 10% w przypadku budowy piętrzących wodę na potrzeby ujęć elektrowni. Zalecane jest uzupełnienie prognozy oddziaływania na środowisko o odpowiednie analizy i wyjaśnienia.

Proponuje się również, aby pośród przepisów Działu II, dotyczącego wymagań, wynikających z celów środowiskowych, ustalonych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, umieścić zapisy formułujące konieczność lokalizowania lub zapewnienia trwałości pasów roślinności w pobliżu cieków. Sugeruje się ustalenie na ciekach szczególnie istotnych i istotnych wskazań, dotyczących lokalizowania takich pasów roślinności, np. w postaci nasadzeń drzew i krzewów, bądź też dostosowanie struktury upraw poprzez utrzymanie lub odtworzenie trwałych użytków zielonych w pobliżu cieków. Działanie takie przyczyniłoby się do realizacji celów w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, w tym osiągnięcia zakładanego stanu ekologicznego cieków m. in. poprzez poprawę wskaźników fizyko-chemicznych części wód.

Istnieje konieczność wprowadzenia korekty zapisów § 15 ust. 1 Rozporządzenia, w którym wskazano, iż „(...) ogranicza się z zastrzeżeniem ust.3, możliwość wprowadzania ścieków z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego do gruntu lub urządzeń wodnych, granicach działki stanowiącej własność wprowadzającego z przydomowej instalacji oczyszczającej wybudowanej po wejściu w życie rozporządzenia, nie umożliwiającej kontroli parametrów warunkujących jej dopuszczenie do stosowania zgodnie z obowiązującymi przepisami” Tymczasem w ww. artykule brak ustępu 3. Ponadto w § 2 ust. 2 słowo „wódmami” należy zastąpić słowem „wodami”.

Uwagi do prognozy oddziaływania na środowisko:

Prognoza oddziaływania na środowisko w sposób ogólny wskazuje na pozytywny wpływ zapisów projektowanego Rozporządzenia na środowisko przyrodnicze w porównaniu do stanu obecnego. W rozdziale 4 *Ocena skutków realizacji zamierzeń WKW Warty z uwzględnieniem oddziaływania na poszczególne elementy środowiska* skoncentrowano się głównie na identyfikacji i charakterystyce obszarów chronionych (obszarów Natura 2000, rezerwatów, parków krajobrazowych itp.) zlokalizowanych w regionie wodnym Warty oraz na wskazaniu zagrożeń dla funkcjonowania ww. obszarów (m.in. na podstawie SDF). Wytyczne wprowadzone projektowanym Rozporządzeniem także zostały sformułowane na dużym poziomie ogólności, dlatego nie było konieczne przeprowadzanie w prognozie szczegółowych analiz wpływu projektowanych zapisów na środowisko przyrodnicze. Niemniej jednak, kilka istotnych kwestii, które powinny znaleźć się w prognozie pominięto lub potraktowano zbyt marginalnie.

Rozporządzenie wprowadza katalog cieków (lub ich odcinków) szczególnie istotnych i istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej. Autorzy prognozy powinni w tej sytuacji podjąć się próby analizy czy cieki te zostały zakwalifikowane do właściwej kategorii i czy uwzględniono wszystkie cieki (lub ich odcinki), które powinny się w nich znaleźć. Ponadto w prognozie nie oceniono czy katalog gatunków ryb wskaźnikowych jest kompletny. Zaleca się zatem uzupełnienie prognozy w podanym wyżej zakresie.

Na str. 52 prognozy stwierdzono, że stosowanie środków określonych dla cieków istotnych i szczególnie istotnych nie przekreśla „osiągnięcia standardów celów środowiskowych dla cieków nieistotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej”, bowiem „szczegółowe wymagania dla tych cieków zawierają przepisy szczegółowe, które respektowane winny być w decyzjach administracyjnych każdorazowo dla danego przedsięwzięcia w kontekście niepogarszania istniejącego stanu”. Jednocześnie w Tabeli 2 na str. 16 i 17 oraz w komentarzu na str. 18 zauważono, że przepis § 7 i 8 Rozporządzenia będą istotne przy udzielaniu pozwoleń wodno-prawnych, bowiem będą wykorzystywane przez organy wydające te pozwolenia w celu właściwej oceny instrukcji gospodarowania wodami i operatorów wodno-prawnych sporządzanych na potrzeby postępowań wodno-prawnych. W związku z powyższym, prognoza powinna umożliwić ocenę, czy ustalenie wymagań w zakresie ciągłości morfologicznej wybranym ciekom i ich odcinkom skutkować będzie

uzyskaniem wystarczającej drożności w całym regionie wodnym. Katalog cieków istotnych i szczególnie istotnych winien być również przeanalizowany pod kątem przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 zlokalizowanych w granicach regionu wodnego Warty. Warto także zauważyć, że w prognozie zabrakło argumentacji potwierdzającej właściwy dobór metody obliczania współczynnika „n” dla poszczególnych cieków, w kontekście ochrony środowiska, w tym siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych w ramach sieci Natura 2000. Sugeruje się rozszerzenie prognozy o analizę adekwatności tej metody do osiągnięcia zakładanych w projektowanym Rozporządzeniu celów.

Należy także sprecyzować zapisy prognozy na str. 93 i 94 odnośnie wymienionych obszarów Natura 2000. Nie jest jasne, które z tych obszarów są obszarami „ptasimi”, a które „siedliskowymi”, ponadto z nieznanymi przyczynami obszary o takim samym statusie określa się raz jako obszary „projektowane”, a innym razem jako obszary „ustanowione”. Należy podkreślić, że wszystkie obszary, które znajdują się w bazie umieszczonej na stronie internetowej <http://natura2000.gdos.gov.pl>, zarówno „ptasie” jak i „siedliskowe” (które obecnie mają status obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty) są obszarami już wyznaczonymi, nie projektowanymi. W prognozie nie wyjaśniono także dlaczego za najbardziej zagrożone uznano obszary mające znaczenie dla Wspólnoty: Pradolina Bzury-Neru (PLH100006) i Jezioro Gopło (PLH040007) (s. 104).

Należy ponadto uściślić dane dotyczące rezerwatów przyrody. Na stronie 87 zamieszczono informację, zgodnie z którą na terenie objętym prognozą funkcjonuje 116 rezerwatów przyrody, z czego 34 stanowią rezerваты projektowane. Należy wskazać, że w ustawie o ochronie przyrody, wśród form ochrony przyrody, nie wyróżnia się rezerwatu projektowanego, zatem podając liczbę rezerwatów należy opierać się na liczbie obiektów ustanowionych, nie planowanych. Należy także ujednoczyć tę liczbę z liczbą rezerwatów podana na stronie 66.

Niezrozumiała jest intencja autorów prognozy zamieszczona na stronie 67, zgodnie z którą rezerwat *Nadgoplański Park Tysiąclecia* nie posiada charakteru rezerwatu, a zatem powinien zostać przekształcony w park krajobrazowy. Zapis ten nie wnosi wartości merytorycznej do prognozy i wykracza poza jej zakres, jednocześnie podważając zasadność tworzenia wybranych form ochrony przyrody przez właściwe organy administracji publicznej. Nie sposób również podzielić poglądu zawartego na stronie 96 prognozy, zgodnie z którym brak lub luki w planach ochrony rezerwatów przyrody stanowią czynniki sprzyjające wrażliwości tych obszarów na zmiany, zachodzące w obrębie gospodarki wodnej. Pomimo, iż we wspomnianych planach ochrony precyzyjnie identyfikuje się istniejące i potencjalne zagrożenia, a także służące ich ograniczeniu ustalenia do aktów prawa miejscowego, nie należy tych narzędzi postrzegać jako jedynych instrumentów, służących ochronie ekosystemów, zlokalizowanych w rezerwach. Rolę taką spełniają również obowiązujące w tych rezerwach zakazy, zadania ochronne dla tych obszarów wydawane przez właściwych regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, a także system ocen oddziaływania na środowisko. Wysoce pejoratywną wymowę ma także zapis zawarty na stronie 97 prognozy, zgodnie z którym w przypadku obszarów chronionego krajobrazu ma miejsce „niski poziom dbałości o ochronę przyrody, związany z rozproszeniem kompetencji wśród organów administracji”. Należy zaznaczyć, że poszczególne formy ochrony przyrody służą zachowaniu odmiennych składników środowiska, a w konsekwencji, charakteryzują się odmiennymi reżimami ochronności. Ponadto podział kompetencji w kwestii ustanawiania lub nadzoru nad poszczególnymi formami ochrony przyrody pomiędzy organami administracji publicznej wynika bezpośrednio z upoważnienia ustawowego. Nazwanie tego stanu „niskim poziomem dbałości” to nieuprawniona sugestia, jakoby stan taki był wynikiem niekompetencji, bądź zaniedbań w tej dziedzinie.

W prognozie nie odniesiono się do wpływu planowanych działań na rozprzestrzenianie się gatunków obcych, w szczególności gatunków inwazyjnych. Należy zauważyć, że jedną z dróg rozprzestrzeniania się gatunków obcych są cieki wodne, a tempo kolonizacji nowych obszarów jest zależne od stopnia przekształcenia naturalnych siedlisk.

Należy zgodzić się z wnioskami prognozy odnośnie wad projektu Rozporządzenia, które mogą prowadzić do negatywnych oddziaływań na środowisko, zwłaszcza w związku z dopuszczeniem w rozporządzeniu kontynuacji aktualnego korzystania z wód bez spełnienia wymagania, o którym mowa w § 10 ust. 2. Autorzy postulują rezygnację z zapisów ww. ustępu, jednak powinni również rozważyć konsekwencje takiego działania, które mogą prowadzić do uchylania pozwoleń wodnoprawnych, funkcjonujących na zasadach niezgodnych z ustalonymi w Rozporządzeniu warunkami.

W prognozie zawarto rekomendację, aby w treści „dokumentów niższego rzędu” (np. planach ochrony, warunków korzystania ze zlewni) wskazać na konieczność takiego

gospodarowania wodami powierzchniowymi, aby możliwe było odwzorowanie „naturalnego reżimu hydrologicznego z zachowaniem charakterystycznych wiosennych wylewów wysokich wód na obszarach dolin rzecznych objętych ochroną”. Takie ogólne zalecenie mogłoby się również znaleźć w treści opiniowanego Rozporządzenia, aby wymusić uwzględnianie także tego zagadnienia przy konstruowaniu warunków znajdujących się w „dokumentach niższego rzędu”.

Fragment prognozy dotyczący przebiegu procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, znajdujący się na stronie 6 dokumentu, zawiera liczne błędy i nieścisłości. Zaleca się usunięcie akapitów 2-6 podrozdziału 2.1 „Cel i zakres prognozy” i zastąpienie ich następującym fragmentem: „Zakres i stopień szczegółowości niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko został, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz.1227 ze zm.), uzgodniony z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Głównym Inspektorem Sanitarnym”.

Fragment rozdziału 2.2, dotyczący dwóch modeli, stosowanych w „praktyce oceny dokumentów strategicznych i planistycznych pod kątem ich możliwego oddziaływania na środowisko”, nie odpowiada sytuacji faktycznej i powinien być wykreślony. Zasadą jest, by ocena strategiczna była przeprowadzana na poziomie szczegółowości adekwatnym do poziomu szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu.

Z poważaniem

GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA

Michał Kiełsznia